

Razlike u stavovima slijepih osoba i zdravstvenih djelatnika o statusu slijepih osoba u društvu – originalni članak

Differences in attitudes and the opinions of blind people and health professionals on the position of the blind persons and their integration into society - original article

Sanela Keserović, Josipa Rožman

Opća bolnica Karlovac, Služba za očne bolesti, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Hrvatska
General Hospital Karlovac, Department of Ophthalmology, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Croatia

Sažetak:

Cilj je istraživanja bolje razumijevanje problematike slijepih i slabovidnih osoba. Istražuje se mišljenje zdravstvenih djelatnika o položaju slijepih u društvu, stajališta o integraciji slijepih, uloga zdravstvenih djelatnika u integracijskim procesima slijepih osoba, poznavanje problematike slijepih i pristup slijepoj osobi, te predrasude u odnosu na slijepe osobe. Istraživano je kakva su stajališta slijepih osoba o svemu navedenom. Rezultati pokazuju razlike u razmišljanjima i stajalištima u objema skupinama ispitanika. U istraživanje je uključeno 100 zdravstvenih djelatnika [srednjoškolski obrazovane medicinske sestre i prvostupnice sestrinstva; 50 slijepih i slabovidnih osoba]. Istraživanje je provedeno anonimnim upitnikom koji je sadržavao petnaest pitanja za zdravstvene djelatnike te jedanaest pitanja za slijepe i slabovidne osobe.

Ključne riječi: sljepoća • slabovidnost • integracija slijepih • društvo • kvaliteta života

Kratki naslov: Status slijepih osoba u društvu

Abstract:

The aim of the research is to understand the problems of the blind and partially sighted people. We investigated the opinion of medical professionals on the position of the blind in society, attitudes about the integration of the blind, the role of health professionals in the integration processes of blind people, awareness of the blind and access to a blind person, and prejudice to the blind. The results show differences in thinking and attitudes in both groups. The study included 100 health care workers [medium nurses and nursing graduates, 50 blind and visually impaired persons]. The research was conducted by anonymous questionnaire containing fifteen questions for health professionals and eleven questions for the blind and visually impaired people.

Keywords: blindness • impaired vision • integration of the blind people • community • quality of life

Running head: Position of blind people in society

Received May 11th 2013;

Accepted May 26th 2013;

Uvod

Jedna od najznačajnijih tekovina današnjeg društva jest briga za osobe s invaliditetom. Osobe s invaliditetom otežano postižu rezultate i kriterije koje nameće suvremeni čovjek, koji se razvojem znanosti, tehnologije i biomedicinskih znanosti u cijelosti osamostalio i postao moćan, te istodobno postao neosjetljiv prema osobama sa znatnim stupnjem in-

validiteta [1, 2, 3]. U svijetu u kojem je ideal imati, ali ne biti, osobe s invaliditetom teško se uspijevaju izboriti za svoja prava i ostvariti ravnopravno mjesto među osobama zdrave populacije. Tijekom vremena povećava se svijest o potrebama osoba s invaliditetom te se u razvijenim društvima počinju stvarati uvjeti za ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvenim zbivanjima.

Unatrag dvjesto godina, u općoj populaciji poboljšava se svijest o potrebama osobama s invaliditetom, u smislu stvarne i opće civilizirane jednakosti [1].

Cilj je istraživanja verificirati što zdravstveni djelatnici misle o slijepima osobama i njihovu položaju u društvu, kakvi su stavovi o integraciji slijepih u društvo, kakva je važnost slijepih osoba u društvu, koliko poznaju problematiku slijepih i pristup slijepim osobama te postoje li predrasude. Istražuju se razmišljanja i stajališta slijepih i slabovidnih osoba o svemu spomenutome te se iznalaze razlike u razmišljanjima i stajalištima [4, 5, 6, 7].

Autor za korespondenciju/Corresponding author:

Sanela Keserović, bacc.med.techn.
General Hospital Karlovac, Department of Ophthalmology, A.
Štampara 3, 47000 Karlovac, Croatia
Tel: +385-47-43 13 00
Fax: +385-47-60 81 00
Mob: +385-98-18 54 311
E-mail: sanelakeserovic1@hotmail.com

Ispitanici i metode

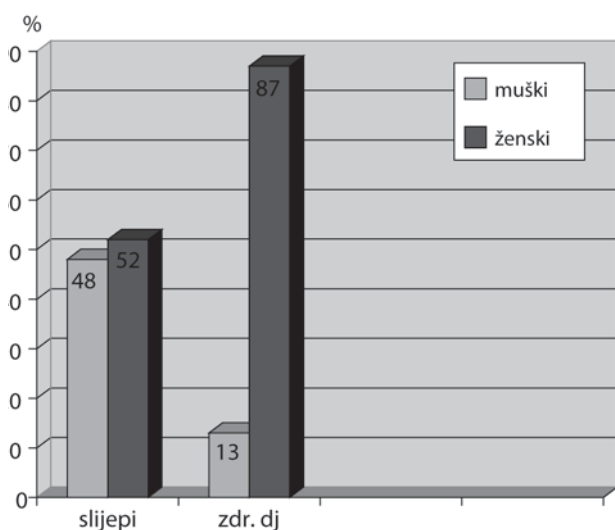
U istraživanje je uključeno 100 medicinskih sestara [srednji stupanj obrazovanja; prvostupnice] te 50 slijepih i slabovidnih osoba. Zdravstveni djelatnici uglavnom su zaposlenici Opće bolnice [OB] Karlovac, pretežno ženskog spola, starosne dobi od 19 do 63. godine. Slijepi i slabovidne osobe stanovnici su Karlovačke županije, i iz susjednih država [Bosna i Hercegovina; Slovenija; Srbija].

Istraživanje je provedeno anonimnim upitnikom koji sadržava 15 pitanja za medicinske sestre te 11 pitanja za slijepi i slabovidne osobe. Odgovori na postavljena pitanja sadržavaju sljedeće čimbenika, i to: dob, spol, pristup slijepoj osobi, diskriminacija, problemi slijepih, zapošljavanje, školovanje, predrasude, integracija [Prilog 1].

Rezultati istraživanja uvršteni su u grafičke tablice. Rezultati su statistički obrađeni i prikazani u postocima.

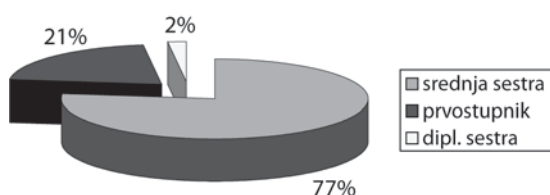
Rezultati

U tablici se prikazuju uključeni ispitanici [obje grupe] prema spolu. U istraživanje je uključeno 50 slijepih osoba [24 muškog spola (48 %); 26 ženskog spola (52 %)]. U istraživanje je uključeno 100 zdravstvenih djelatnika [87 ženskog spola (87%); 13 muškog spola (13 %)] [Tablica 1].

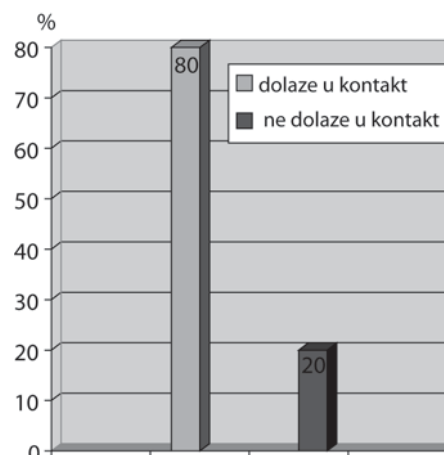
TABLICA [1] Ispitanici [%] prema ispitivanoj skupini i spolu.

U istraživanje je uključeno 100 zdravstvenih djelatnika [77% srednje medicinske sestre; 21% prvostupnice sestrištva; 2% diplomirane medicinske sestre]. U tablici se prikazuje raspodjela ispitanika - zdravstveni djelatnici prema stupnju obrazovanja [Tablica 2].

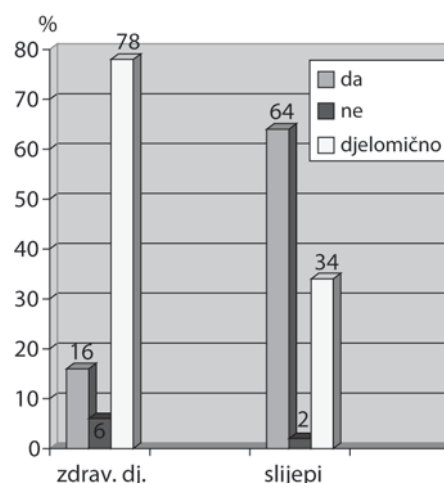
TABLICA [2] Raspodjela ispitanika - zdravstveni djelatnici prema stupnju obrazovanja.

U istraživanje je uključeno 100 ispitanika - zdravstvenih djelatnika. Rezultati iznalaze da 80 % ispitanika dolazi u kontakt sa slijepim osobama, dok 20% ispitanika nema neposredan kontakt sa slijepim osobama [Tablica 3].

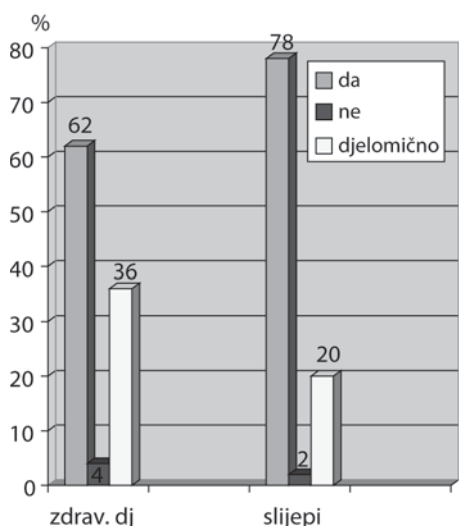
TABLICA [3] Raspodjela ispitanika - zdravstveni djelatnici koji dolaze/ne dolaze u kontakt sa slijepim osobama.

Rezultati iznalaze da 16% zdravstvenih djelatnika smatra da su slijepi posve sposobni za samostalan život, dok 78% smatra da su djelomično sposobni za samostalan život, a 6 % smatra da uopće nisu sposobni za samostalan život. Iznalazi se da 64% osoba s oštećenjem vida smatra da su oni posve sposobni za samostalan život, dok 34% osoba sa oštećenjem vida smatra da su djelomično sposobni, a 2% ih smatra da nisu sposobni za samostalan život [Tablica 4].

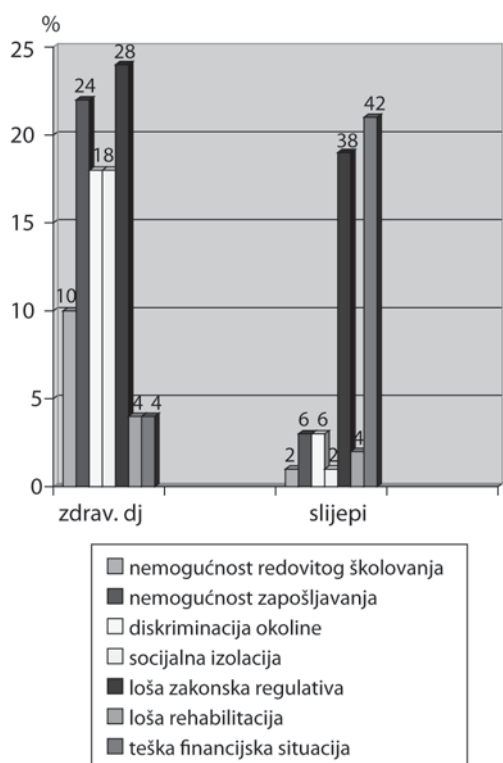
TABLICA [4] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje jesu li sposobni za samostalni život.

Dobiveni rezultati verificiraju da je na odgovor na pitanje "Mogu li slijepi osobe pohađati redovito školovanje" 62% zdravstvenih djelatnika odgovorilo da mogu, 36% smatra da djelomično mogu, a 4% smatra da ne mogu. Na isto pitanje 78% osoba s oštećenjem vida odgovorilo je da mogu pohađati redovito školovanje, 20% ih smatra da djelomično mogu, a 2% smatra da ne mogu [Tablica 5].

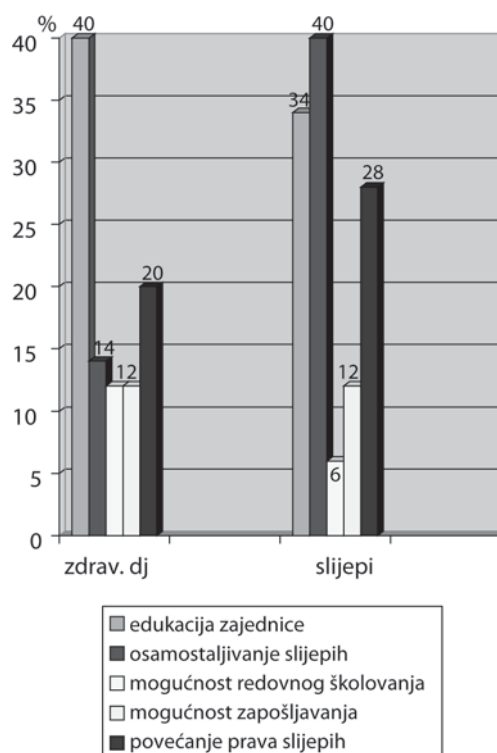
TABLICA [5] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje - Mogu li slijepe osobe pohađati redovito školovanje?

Rezultati verificiraju da 10% zdravstvenih djelatnika i 2% osoba s oštećenjem vida smatra da je nemogućnost školovanja najveći problem slijepih [22% zdravstvenih djelatnika i 6% osoba sa oštećenjem vida smatra da je to nemogućnost školovanja; 18% zdravstvenih djelatnika i 6% osoba sa oštećenjem vida smatra da je diskriminacija problem; 18% zdravstvenih djelatnika i 2% osoba s oštećenjem vida najvažnijim problemom smatra socijalnu izolaciju; 24% zdravstvenih djelatnika i 38% osoba s oštećenjem vida smatra da je to loša zakonska regulativa]. Nezadovoljavajuću rehabilitaciju navodi 4% zdravstvenih djelatnika i jednako toliko osoba s oštećenjem vida, a lošu financijsku situaciju kao najveći problem osoba sa oštećenjem vida smatra 4% zdravstvenih djelatnika i 42% osoba s oštećenjem vida [Tablica 6].

TABLICA [6] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje - koji je najveći problem s kojim se slijepe osobe suočavaju?

Dobiveni rezultati verificiraju da 40% zdravstvenih djelatnika i 34% osoba s oštećenjem vida smatra da je edukacija okoline najvažniji preduvjet uspješne integracije osoba s oštećenjem vida u zajednicu; 14% zdravstvenih djelatnika i 40% osoba s oštećenjem vida smatra da je to osamostaljivanje slijepih; 12% zdravstvenih djelatnika i 6% osoba s oštećenjem vida najvažnijim preduvjetom smatraju mogućnost redovitog školovanja; 12% zdravstvenih djelatnika i 12% osoba s oštećenjem vida smatra da je to mogućnost zapošljavanja; 20% zdravstvenih djelatnika i 28% osoba s oštećenjem vida najvažnijim preduvjetom smatraju povećanje prava slijepih [Tablica 7].

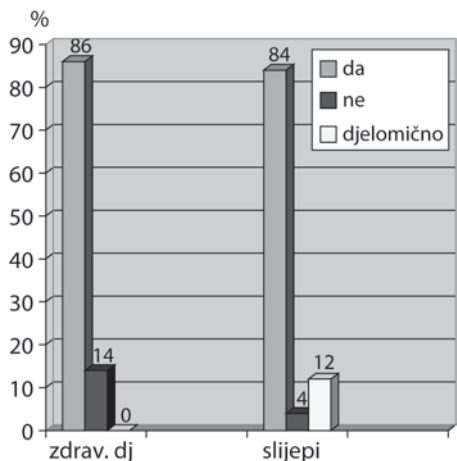

TABLICA [7] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje koji je najznačajniji preduvjet uspješne integracije slijepih u zajednicu.

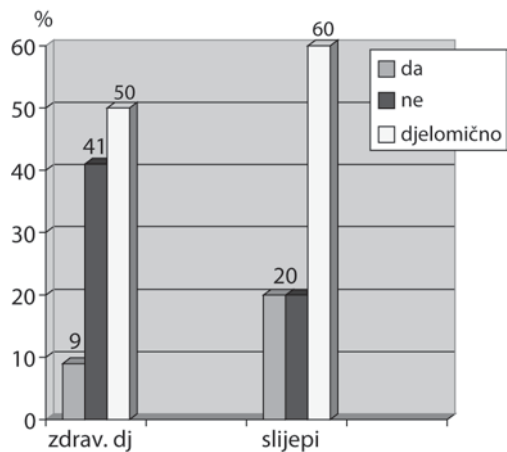
Dobiveni rezultati verificiraju da su mišljenja o važnosti zdravstvenih djelatnika u integraciji osoba oštećenog vida gotovo istovjetna [86% zdravstvenih djelatnika i 84% osoba oštećenog vida smatra da imaju važnu ulogu, 12% osoba oštećenog vida smatra da je uloga zdravstvenih djelatnika djelomično važna; 14% zdravstvenih djelatnika i 12% osoba oštećenog vida smatra da uloga zdravstvenih djelatnika u integraciji slijepih nije važna] [Tablica 8].

Rezultati verificiraju da 9% zdravstvenih djelatnika i 20% osoba oštećenog vida smatra da zdravstveni djelatnici imaju predrasude prema osobama oštećenog vida, 41% zdravstvenih djelatnika i 20% osoba oštećenog vida smatra da nemaju predrasuda, a 50% zdravstvenih djelatnika i 60% osoba oštećenog vida smatra da zdravstveni djelatnici djelomično imaju predrasuda prema osobama oštećenog vida [Tablica 9].

Rezultati verificiraju da 2% zdravstvenih djelatnika i 14% osoba s oštećenim vidom smatra da su zdravstvene ustanove prilagođene za potrebe osoba sa oštećenim vidom,

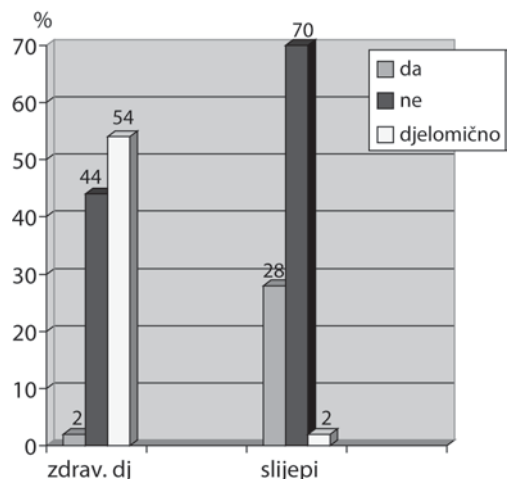

TABLICA [8] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje imaju li zdravstveni djelatnici važnu ulogu u integraciji osoba oštećenog vida u zajednicu.

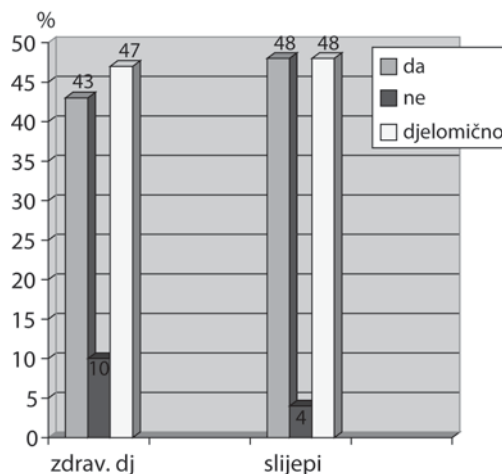
TABLICA [9] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje imaju li zdravstveni djelatnici predrasude prema osobama oštećenog vida.

da 44% zdravstvenih djelatnika i 35% osoba s oštećenim vidom smatra da nisu prilagođene te da 54% zdravstvenih djelatnika i 1% osoba s oštećenim vidom smatra da su zdravstvene ustanove djelomično prilagođene za pristup osobama sa oštećenim vidom [Tablica 10].

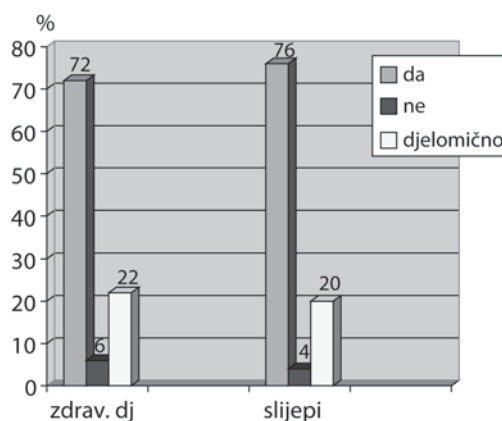
TABLICA [10] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje jesu li zdravstvene ustanove prilagođene osobama sa oštećenim vidom.

Rezultati verificiraju da 43% zdravstvenih djelatnika i 48% osoba s oštećenjem vida smatra da su osobe s oštećenjem vida u RH diskriminirane, 0% zdravstvenih djelatnika i 4% osoba s oštećenjem vida smatra da nisu diskriminirani, a 47% zdravstvenih djelatnika i 48% osoba s oštećenjem vida smatra da su slijepi u RH djelomično diskriminirani [Tablica 11].

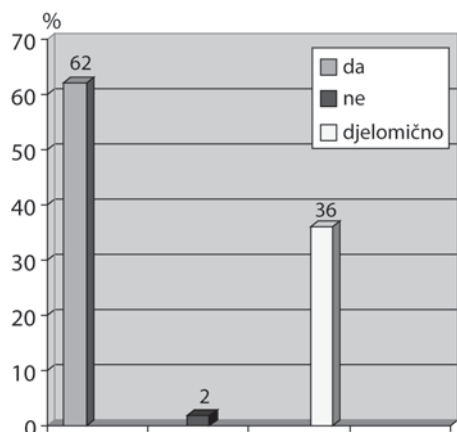
TABLICA [11] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje jesu li su osobe s oštećenjem vida u RH diskriminirane.

Utvrđeno je da 72% zdravstvenih djelatnika i 76% osoba s oštećenjem vida smatra da psi vodiči imaju pravo pristupa u javne ustanove, 6% zdravstvenih djelatnika i 4% osoba s oštećenjem vida smatra da nemaju pravo pristupa, te 22% zdravstvenih djelatnika i 29% osoba s oštećenjem vida smatra kako psi vodiči imaju djelomično pravo pristupa u javne ustanove [Tablica 12].

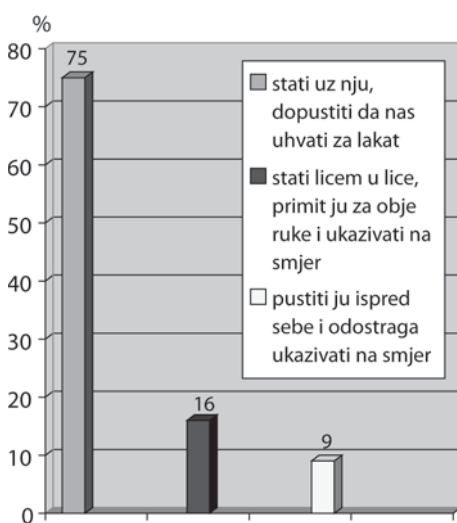
TABLICA [12] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje imaju li vodiči imaju pravo pristupa u javne ustanove.

Utvrđeno je da 62% zdravstvenih djelatnika misli da zna pravilno pristupiti i voditi osobu s oštećenjem vida, 36% zdravstvenih djelatnika djelomično zna, a 2% zdravstvenih djelatnika ne zna pravilno pristupiti osobi s oštećenjem vida [Tablica 13].

TABLICA [13] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje znate li kako pristupiti i voditi slijepu osobu.

Iznalazi se da 75% zdravstvenih djelatnika zna pravilno pristupiti i voditi osobu s oštećenjem vida [stati uz osobu s oštećenjem vida; dopustiti da nas uhvati za lakat] te da 16% zdravstvenih djelatnika smatra da je pravilan način stati licem u lice, uhvatiti osobu za obje ruke i usmjeravati, a 9% zdravstvenih djelatnika bi osobu s oštećenjem vida pustilo pred sebe i odostraga usmjeravalo [Tablica 14].

TABLICA [14] Raspodjela ispitanika prema odgovoru na pitanje znate li na ispravan način voditi osobu sa oštećenjem vida.

Rasprava

Provedeno istraživanje iznalazi razlike u razmišljanjima i stajalištima među zdravstvenim djelatnicima i osobama s oštećenjem vida o integraciji osoba s oštećenjem vida, poznavanju problematike i pristupima osobama s oštećenjem vida, o diskriminaciji i predrasudama prema osobama s oštećenjem vida. Iznalaze se sljedeći rezultati:

[1] Od 50 ispitanika [osobe s oštećenjem vida] 48% je muškog spola, a 52% ženskog spola. Od 100 zdravstvenih djelatnika 87% je ženskog spola, a 13% muškog spola;

[2] Od 100 ispitanika, zdravstvenih djelatnika, 77% su srednje medicinske sestre, 21% prvostupnice sestrištva, te 2% diplomirane medicinske sestre;

[3] Od 100 ispitanih zdravstvenih djelatnika njih 80% dolazi u kontakt s osobama s oštećenjem vida, a njih 20% nema kontakta.

[4] Samostalan život osobe s oštećenjem vida: 16% zdravstvenih djelatnika i 64% osoba s oštećenjem vida smatra da su osobe s oštećenjem vida posve sposobne za samostalan život; 78% zdravstvenih djelatnika te 34% osoba s oštećenjem vida smatra da su djelomično sposobne za samostalan život, a 6% zdravstvenih djelatnika i 2% osoba sa oštećenjem vida smatra da uopće nisu sposobne za samostalan život. Iznalazi se znatna razlika u mišljenjima između dvije skupine ispitanika.

[5] U stajalištima o redovitom školovanju nema znatnijih razlika:

[6] Najvažniji problemi s kojima se suočavaju osobe s poremećajima vida jesu: nemogućnost školovanja [10% zdravstvenih djelatnika i 2% osoba s oštećenjem vida]; diskriminacija [18% zdravstvenih djelatnika i 6% osoba s oštećenjem vida]; socijalna izolacija [18% zdravstvenih djelatnika i 2% osoba s oštećenjem vida]; zakonska regulativa [24% zdravstvenih djelatnika i 38% osoba s oštećenjem vida]; nezadovoljavajuća rehabilitacija [4% zdravstvenih djelatnika i 4% osoba s oštećenjem vida]; nezadovoljavajuća financijska situacija [4% zdravstvenih djelatnika i 42% osoba s oštećenjem vida].

Najvažnija razlika u stajalištima utvrđena je u odnosu na nezadovoljavajuću financijsku situaciju osoba s oštećenjem vida [oko 50% ispitanika s oštećenjem vida financijsku situaciju doživljava kao najveći problem, a od zdravstvenih djelatnika tek je nekoliko ispitanika zaokružilo taj odgovor].

[7] Kao najvažniji čimbenici za zadovoljavajuću integracije osoba s oštećenjem vida u zajednicu utvrđeni su: edukacija osoba iz okruženja [40% zdravstvenih djelatnika i 34% osoba s oštećenjem vida]; osamostaljivanje [14% zdravstvenih djelatnika i 40% osoba sa oštećenjem vida]; mogućnost redovitog školovanja [12% zdravstvenih djelatnika i 6% osoba s oštećenjem vida]; mogućnost zapošljavanja [12% zdravstvenih djelatnika i 12% osoba s oštećenjem vida]; prava osoba s oštećenjem vida [20% zdravstvenih djelatnika i 28% osoba s oštećenjem vida];

Između opisanih rezultata nema znatnije razlike u dobivenim odgovorima. Najznatnije su razlike u pitanju osamostaljivanja osoba s oštećenjem vida, gotovo polovica osoba s oštećenjem vida smatra osamostaljivanje najvažnijim preduvjetom uspješne integracije, dok malen broj ispitanih zdravstvenih djelatnika to smatra značajnim.

[8] U mišljenjima o ulozi zdravstvenih djelatnika u integraciji osoba s oštećenjem vida nema znatnih razlika [86% zdravstvenih djelatnika i 84% osoba s oštećenjem vida smatra da imaju važnu ulogu, 12% osoba s oštećenjem vida smatra da je uloga zdravstvenih djelatnika djelomično važna, a 14% zdravstvenih djelat-

nika i 12% osoba s oštećenjem vida smatra da uloga zdravstvenih djelatnika u integraciji nije važna

- [9] Predrasude zdravstvenih djelatnika prema osobama s oštećenjem vida: Iznalazi se da 9% zdravstvenih djelatnika i 20% osoba s oštećenjem vida smatra da zdravstveni djelatnici imaju predrasude prema slijepim osobama, a 41% zdravstvenih djelatnika i 20% osoba s oštećenjem vida smatra da nemaju predrasuda, te da 50% zdravstvenih djelatnika i 60% osoba s oštećenjem vida smatra da zdravstveni djelatnici djelomično imaju predrasuda prema osobama s oštećenjem vida.

Nema statistički znatne razlike između dobivenih rezultata u objema grupama ispitanika.

- [10] Prilagođenost zdravstvenih ustanova osobama s oštećenjem vida: [2% zdravstvenih djelatnika i 14% osoba s oštećenjem vida smatra da su zdravstvene ustanove prilagođene; 44% zdravstvenih djelatnika i 35% osoba s oštećenjem vida smatraju da nisu prilagođene; 54% zdravstvenih djelatnika i 1% osoba s oštećenjem vida smatra da su zdravstvene ustanove djelomično prilagođene].

Nema znatne statističke razlike između ispitivanih skupina.

- [11] Diskriminacija slabovidnih osoba u RH [43% zdravstvenih djelatnika i 48% osoba s oštećenjem vida smatra da su osobe s oštećenjem vida u RH diskriminirane; 10% zdravstvenih djelatnika i 4% osoba s oštećenjem vida smatra da nisu diskriminirani; 47% zdravstvenih djelatnika i 48% osoba s oštećenjem vida smatra da su osobe sa oštećenjem vida u RH djelomično diskriminirane]. Nema znatnije statističke razlike među skupinama ispitanika.

- [12] Nema znatnije statističke razlike među skupinama ispitanika u odnosu na mišljenje o pravu psa-vodiča na ulazak u sredstva javnog prijevoza, javne ustanove i sl.: [72% zdravstvenih djelatnika i 76% osoba s oštećenjem vida smatra da psi-vodiči imaju pravo pristupa; 6% zdravstvenih djelatnika i 4% osoba s oštećenjem vida smatra da nemaju pravo pristupa; 22% zdravstvenih djelatnika i 29% osoba s oštećenjem vida smatra kako psi vodiči imaju djelomično pravo pristupa u javne ustanove].

- [13] Dobiveni rezultati u odnosu na pravilan pristup i vođenje osobe s oštećenjem vida utvrđuju da 62% zdravstvenih djelatnika misli da zna pravilno pristupiti i voditi osobu s oštećenjem vida, 36% ih djelomično zna, a samo 2% ne zna pravilno pristupiti osobi s oštećenjem vida.

- [14] Dobiveni rezultati u odnosu na opis pravilnog vođenja osobe s oštećenjem vida verificiraju da 75% zdravstvenih djelatnika zna pravilno pristupiti i voditi osobu s oštećenjem vida, 16% zdravstvenih djelatnika smatra da je pravilan način stati licem u lice, uhvatiti za obje ruke i usmjeravati, a 9% zdravstvenih djelatnika osobu s oštećenjem vida pustilo bi pred sebi odstraga usmjeravalo.

Zaključak

Dugo su osobe sa oštećenjem vida bile objekt kontroverznog mišljenja i nije im se pružala odgovarajuća zaštita i pomoć [2]. Štoviše, u pojedinim razdobljima ljudske povijesti takve su osobe bile potpuno obespravljene. Danas smo svjesni da osobama s oštećenjem vida pravo na jednakost ne osigurava toliko razvoj i uporaba suvremene tehnike i tehnologije, koliko naša spremnost da im se pomogne u svakodnevnim životnim aktivnostima.

Literatura / References

- [1] Suden D, Urem K. (1980): Slijepi i njihov društveni položaj, Međuopćinsko udruženje slijepih Rijeka, Rijeka.
- [2] Krznarić Z, Horak I, Jovičić N. (2008); Informativni vodič za osobe s invaliditetom SLIJEDI ME! Višnja Vičić Hudorović, str. 412: available online at: <http://djecji-centar.com/vodic.pdf>, Retrieved 25 May 2013.
- [3] Sifferlin, Alexandra (19 February 2013). "FDA approves first bionic eye". CNN. TIME. Available online at: cnn.com, Retrieved 10 March 2013.
- [4] Chun DW, Heier JS, Raizman MB. Visual prosthetic device for bilateral end-stage macular degeneration. *Expert Rev Med Devices*. 2005; 2 (6): 657–665. doi:10.1586/17434440.2.6.657.
- [5] Lane SS, Kuppermann BD, Fine IH, Hamill MB, Gordon JF, Chuck RS, Hoffman RS, Packer M, Koch DD. A prospective multicenter clinical trial to evaluate the safety and effectiveness of the implantable miniature telescope. *Am J Ophthalmol*. 2004; 137 (6): 993–1001. doi:10.1016/j.ajo.2004.01.030.
- [6] Lane SS, Kuppermann BD. The Implantable Miniature Telescope for macular degeneration. *Curr Opin Ophthalmol*. 2006; 17 (1): 94–98. doi:10.1097/01.icu.0000193067.86627.a1.
- [7] D. Loudin, D.M. Simanovskii, K. Vijayraghavan, C.K. Sramek, A.F. Butterwick, P. Huie, G.Y. McLean, and D.V. Palanker. Optoelectronic retinal prosthesis: system design and performance. *J Neural Engineering*. 2007; 4 (1): S72–S84. doi:10.1088/1741-2560/4/1/S09.

OVA JE ANKETA ANONIMNA I NJEZIN JE CILJ PROCJENA ZNANJA ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA O PROBLEMATICI SLIJEPIH I SLABOVIDNIH

1. SPOL: M Ž
2. DOB _____
3. RAZINA OBRAZOVANJA
  - a) srednja medicinska sestra
  - b) bacc.med.techn.
  - c) dipl.med.techn
4. DOLAZITE LI U KONTAKT SA SLIJEPIM OSOBAMA NA SVOM RADNOM MJESTU?
  - a) da
  - b) ne
5. SMATRATE LI DA SU SLIJEPE OSOBE SPOSOBNE ZA SAMOSTALAN ŽIVOT?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
6. SMATRATE LI DA SLIJEPE OSOBE MOGU POHAĐATI REDOVITO ŠKOLOVANJE?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
7. PO VAŠEM MIŠLJENJU, NAJVEĆI PROBLEM S KOJIM SE SLIJEPE OSOBE SUOČAVAJU JEST:
  - a) nemogućnost redovitog školovanja
  - b) nemogućnost zapošljavanja
  - c) diskriminacija okoline
  - d) socijalna izolacija
  - e) loša zakonska regulativa njihovih prava
  - f) loša rehabilitacija
  - g) teška financijska situacija
8. KOJI JE NAJBITNIJI PREDUVJET USPJEŠNE INTEGRACIJE SLIJEPIH U ZAJEDNICU?
  - a) edukacija zajednice
  - b) osamostaljivanje slijepih
  - c) mogućnost redovitog školovanja
  - d) mogućnost zapošljavanja
  - e) povećanje prava slijepih
9. SMATRATE LI DA ZDRAVSTVENI DJELATNICI IMAJU VAŽNU ULOGU U INTEGRACIJI SLIJEPIH U ZAJEDNICU?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
10. SMATRATE LI DA ZDRAVSTVENI DJELATNICI IMAJU PREDRASUDE PREMA SLIJEPIM OSOBAMA?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
11. SMATRATE LI DA SU ZDRAVSTVENE USTANOVE PRILAGOĐENE SLIJEPIM OSOBAMA?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
12. SMATRATE LI DA SU SLIJEPE I SLABOVIDNE OSOBE U RH DISKRIMINIRANE?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
13. IMAJU LI PSI VODIČI SLIJEPIH OSOBA PRAVO PRISTUPA U SREDSTVA JAVNOG PRIJEVOZA, ČEKAONICE, HOTELE...
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
14. ZNATE LI KAKO PRAVILNO PRISTUPITI I VODITI SLLIJEPU OSOBU?
  - a) da
  - b) ne
  - c) djelomično
15. KAKO VODITI SLIJEPU OSOBU?
  - a) stati uz nju, dopustiti da nas uhvati za lakat
  - b) stati licem u lice, uhvatiti je za obje ruke usmjeravati
  - c) pustiti je pred sebe i odostraga usmjeravati